

NUT

**Programma
2025**

NUT Zaanstad

Hierbij bieden wij u het programmaboekje voor 2025 aan.

De onderwerpen hebben we zo divers mogelijk gekozen: Zaanse geschiedenis, natuur, cultuur, maar ook wat ons bezighoudt in de wereld en hoe we er tegenaan kijken.

Wij ontvangen u graag in de Wormerveerse Vermaning op maandagavonden om 20.00 uur en dinsdagmiddagen om 14.30 uur. Zaal telkens een half uur van tevoren open.

Let op: voor een lezing kunt u uitsluitend reserveren via de reserveringsknoppen in het programma op onze website.

Voorwoord

De programmacommissie
Yvonne Klomp
Annette Nunnink
Anneke Vlot

Departement Zaanstad der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen

Bestuur:

Voorzitter:	H. Pielkenrood
Secretaris:	L. Draaijer
Penningmeester:	J. Meijn
Lid (programmacommissie):	A.E. Vlot
Lid (programmacommissie):	Y.A. Klomp
Lid (programmacommissie):	A. Nunnink

E-mailadres: administratie@nutzaanstad.nl

Website: nutzaanstad.nl

Bank: NL86 INGB 0005 7822 91

KvK-nummer: 40617862

Nut Zaanstad is een Algemeen nut beogende instelling (ANBI).

Nutspaarbank - Zaandam

Programma

2025

Lezing: Jolanda Linschooten, Wild Scandinavië
Datum: 6 januari 2025
Tijd: 20.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Lezing: Erik Schaap, Gé Franken, verzetsstrijder
Interview door Ed Pielkenrood
Datum: 14 april 2025
Tijd: 20.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Lezing: Marita Mathijssen, Betje Wolff
Datum: 4 februari 2025
Tijd: 14.30 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Lezing: Suzanna Jansen,
De omwenteling of de eeuw van de vrouw
Datum: 12 mei 2025
Tijd: 20.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Lezing: Bastiaan Brink, Sporen naar de horizon
Datum: 3 maart 2025
Tijd: 20.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Lezing: Nico van Straalen, Evolueren wij nog?
Datum: 1 september 2025
Tijd: 20.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Jaarvergadering: Uitreiking Nutsprijs
Datum: 17 maart 2025
Tijd: 20.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning
Na de pauze, lezing nog niet bekend

Lezing: Marijke van Essen en Hans Oomen,
geschiedenis Zaanse ziekenhuizen
Datum: 30 september 2025
Tijd: 14.30 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Aankondiging: 't Nut en de Vermaning Literair
Data: 16 februari
13 april
21 september
16 november
Tijd: 15.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Lezing: Frans Hoving, Wat valt er in de Zaanstreek te beleven?
Datum: 3 november 2025
Tijd: 20.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Locatie: De Wormerveerse Vermaning, Zaanweg 57, 1521 DM Wormerveer

Wild Scandinavië

door Jolanda Linschooten

Tijdens de multimediapresentatie 'Wild Scandinavië' neemt de Akerslootse fotograaf en avonturier Jolanda Linschooten u mee op twee authentieke avonturen door de weidse stilte van Lapland.

Het verlangen naar stilte en vertraging, een ander soort leven leiden dan het altijd-maar-door-racen, zette dit alles in gang. Een zomerse reis per kano - die dan wel eerst nog in Zweden gebouwd moet worden - samen met echtgenoot Frank van Zwol en hun husky Herschel. Gevolgd door een winterse solotocht op ski's op zoek naar de geheimen van het noorderlicht. Jolanda kampeert bij temperaturen ver onder het vriespunt, raakt gegrepen door de poolnacht, bezoekt de Samen (de inheemse bewoners van Lapland) en mag mee als zij hun rendieren bijeen gaan drijven.

Datum: maandag 6 januari 2025
Tijd: 20.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Wild Scandinavië

“Het verlangen naar stilte en vertraging”

Emobiografie van Betje Wolff

door Marita Mathijssen

Marita is emeritus hoogleraar moderne Nederlandse Letterkunde. Ze werkt aan een “emobiografie” van Betje Wolff (1738 – 1804), waarin het accent zal liggen op de gevoelens die Betje onderging in haar onstuimige leven.

Dat leven leest als een filmscript. Als 17-jarig meisje vluchtte Betje met haar geliefde. Ze werd teruggehaald en als gevallen vrouw verstoten door de Vlissingse gemeenschap.

Een verstandshuwelijk met de dertig jaar oudere dominee Adriaan Wolff bracht haar naar een bedompte pastorie in het saaie Middenbeemster. Daar ontpopte Betje zich tot een belezende schrijfster die zich fel uitsprak tegen het bekrompen gedachtegoed van de achttiende eeuw. Ze raakte innig bevriend met de schrijfster Aagje Deken. Na het overlijden van de dominee Wolff gingen ze samenwonen. Ze werden bedrogen, verhuisden naar Frankrijk, kwamen weer terug en schreven intussen samen boeken, waaronder het beroemde *Sara Burgerhart*.

Marita vertelt in de lezing over haar fascinatie voor de gevoelswereld van Betje en over het werk aan de “emobiografie”.

Betje Wolff

Datum: dinsdag 4 februari 2025
Tijd: 14.30 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

“Sporen naar de horizon”

Wat Bastiaan Brink voorheen deed met noten, doet hij nu met woorden

Hoe werd zijn carrière als concertpianist lamgelegd door de zogenaamde ‘muzikantenvloek’? En hoe hervond hij de zin en de schoonheid van het leven tijdens een reis langs de meest afgelegen en wonderlijke plekken op aarde...?

Hij vertelt erover tijdens zijn voordracht ‘Sporen naar de horizon’, gebaseerd op het gelijknamige boek. Een hoopgevend verhaal over hoe een mens tegenslag kan overwinnen door een nieuwe wending te geven aan zijn leven.

Naast zijn achtergrond als musicus en schrijver vertelt hij eventueel ook nog iets over zijn werkzaamheden als biograaf en olijfolieproducent. Bastiaan Brink (1973) is musicus, schrijver en olijfolieproducent. Daarnaast studeerde hij antropologie, filosofie en theologie aan de Universiteit van Amsterdam. Al van jongs af aan maakt hij reizen en probeert hij mensen via muzikale of geschreven vertellingen mee te voeren naar werelden, die zich bevinden achter de horizon.

Datum: maandag 3 maart 2025
Tijd: 20.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Bastiaan Brink

Jaarvergadering (uitsluitend voor leden)

Departement Zaanstad der Maatschappij tot Nut van 't Algemeen.
Uitreiking Nutsprijs

Na de pauze zal een lezing worden gehouden. Gegevens hierover volgen later.

Uitreiking Nutsprijs

Het bestuur van het departement legt per e-mailbericht drie kandidaten voor de Nutsprijs aan de leden voor. Ieder lid kan, via een link in het e-mailbericht, zijn of haar stem op zijn of haar favoriete kandidaat uitbrengen. De kandidaat met de meeste stemmen zal na afloop van de Algemene ledenvergadering de Nutsprijs ontvangen. Begin 2025 kunt u hierover een bericht verwachten.

Datum: maandag 17 maart 2025
Tijd: 20.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

't Nut en de Vermaning Literair

't Nut en de Vermaning organiseren samen

Literaire middagen

Op de zondagmiddagen om 15.00 uur tot 16.30 uur gaat **Eva Hoeke** in gesprek met een bekende schrijver.

Dit vindt één keer per kwartaal plaats. Afgelopen jaar werden al veel bekende schrijvers uitgenodigd: o.a. Özcan Akyol (Eus), Nico Dijkshoorn, Splinter Chabot.

Data: 16 februari 2025
13 april
21 september
16 november
Tijd: 15.00 tot 16.30 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Erik Schaap

Geïnterviewd door Ed Pielkenrood over zijn boek: **Gé Franken**

“Gé Franken.
Verzetsstrijder, burgemeester, zakenman”.

In 2024 publiceerde Erik Schaap op verzoek van diens zoon Rob en met medewerking van dochter Annemieke een boek over het leven van Gerrit Johan Daniël Franken (1920-1994). Op 14 april interviewt Ed Pielkenrood de auteur en de twee kinderen van Gé Franken over deze geboren en getogen Deventenaar. Hij was tijdens de Tweede Wereldoorlog een grootheid binnen het Nederlandse verzet. Na de bevrijding gaf hij leiding aan de explosievenopruimingsdienst en aan de Organisatie Bescherming Bevolking. Franken werd burgemeester van Zaandam en directeur van Bruynzeel. En dat is nog maar een klein deel van de vele functies die deze Overijsselse Zaankanter uitoefende. Hoe kan het dat deze onverschrokken leidsman desondanks zo weinig bekendheid genoot? Dat en meer komt uitgebreid ter sprake.

Datum: maandag 14 april 2025
Tijd: 20.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

De omwenteling of de eeuw van de vrouw

door Suzanna Jansen

Suzanna Jansen is schrijfster en verteller. Ze probeert het heden te begrijpen door het verleden te onderzoeken. Zo ook in dit boek wat de positie van de vrouwen beschrijft en dus van ons allemaal sinds 1922.

In dit jaar konden vrouwen voor het eerst stemmen. Dit was ook het jaar dat haar moeder werd geboren. Via het leven van haar moeder Betsy Dingemans (uit het Pauperparadijs), haar oudere zus en haarzelf schetst ze de afgelopen eeuw.

Ze toont aan waar de genderverhoudingen van onze tijd vandaan komen. We weten dat Suzanna een boeiend vertelster is. Wie weet worden er nog andere boeken besproken.

Datum: maandag 12 mei 2025

Tijd: 20.00 uur

Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Evolueren wij nog?

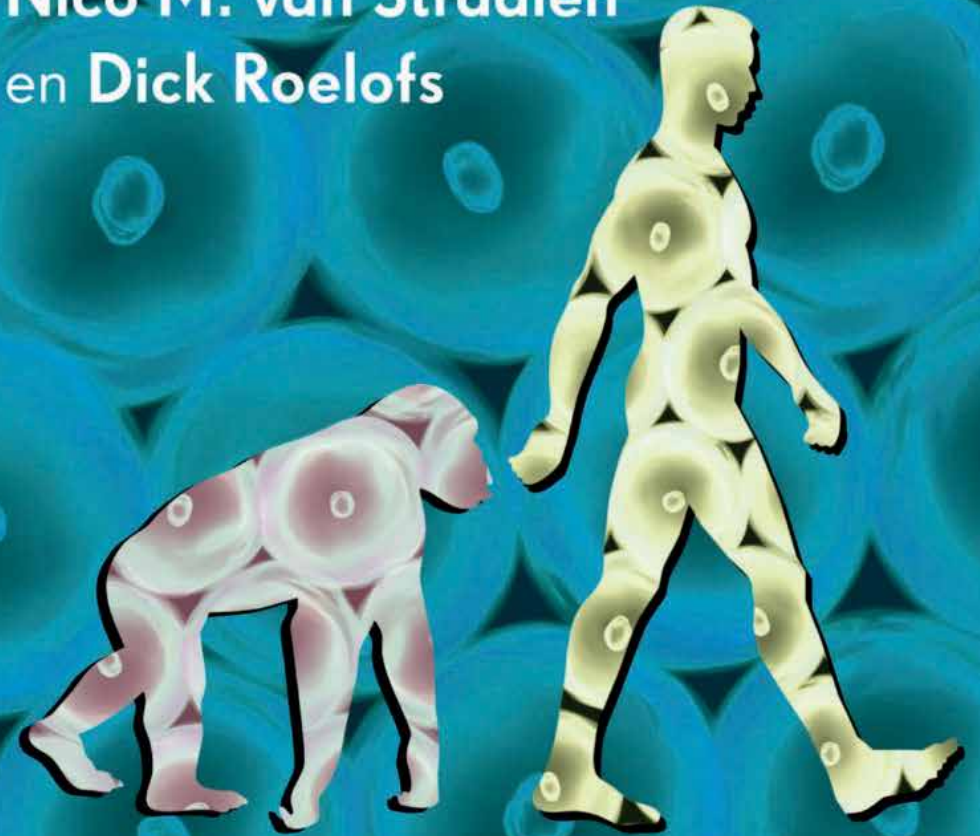
door Nico van Straalen

Er zit een aap in ons lichaam, een zoogdier en een vis, ook nog resten van een worm en zelfs nog stukjes bacterie. Ons lichaam is het product van een lange evolutie, die zijn beslag kreeg toen de Homo sapiens ontstond, 320.000 jaar geleden. Maar de evolutie gaat nog steeds door. Welke veranderingen kunnen we verwachten in de toekomst? Hoe ziet ons lichaam eruit over 500 duizend jaar?

Nico M. van Straalen is emeritus Hoogleraar Dierecologie aan de Vrije Universiteit Amsterdam, schrijver van "Evolueren wij nog" (AUP, 2017), "Encyclopedie van de Evolutiebiologie" (Ensie, 2019) en "Human Evolution and Development" (AUP, 2019).

Datum: maandag 1 september 2025
Tijd: 20.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

Nico M. van Straalen
en Dick Roelofs

EVOLUEREN WIJ NOG?

Alles wat je wilt weten over
ontwikkeling en evolutie
van ons lichaam

AUP

Ziekenhuizen in de Zaanstreek van A tot Z (van Assendelft rond 1900 tot Zaandam heden)

door Marijke van Essen-Pouwer

Enige anekdotes uit de geschiedenis van de geneeskunde mede aan de hand van oude instrumenten

door Dr. Hans Oomen

De Commissie Historie Zaanse Ziekenhuizen (CHZZ), onderdeel van het Zaan Medisch Centrum, bestaat uit 8 voormalige medewerkers (gepensioneerd).

Op dinsdagmiddag 30 september 2025 zal Marijke van Essen, secretaris van de CHZZ, de geschiedenis, met veel foto's in een PowerPointpresentatie vertellen vanaf de eerste ziekenbarakken in 1883 en de eerste kleine ziekenhuizen rond 1900 tot aan het nieuwe Zaan Medisch Centrum in Zaandam. Dr. Hans Oomen, voorzitter van de CHZZ, zal in zijn presentatie met veel foto's vertellen over de ontwikkeling van de geneeskunde door de jaren heen, evenals een aantal anekdotes. Hierbij zal een aantal instrumenten worden getoond afkomstig uit het Zaan Medisch Museum, gevestigd in Wormer. (zie www.chzz.nl)

Datum: *dinsdag 30 september 2025*

Tijd: *14.30 uur*

Locatie: *de Wormerveerse Vermaning*

Wat valt er in de Zaanstreek te beleven?

door Frans Hoving oud archivaris van Zaanstad

Op het moment dat het programmaboekje uitkomt is het voor Frans nog een vraag wat hij komt vertellen.

Maar hij heeft nog alle tijd om dit te bedenken. Gezien zijn kennis en het hebben van veel beeldmateriaal wordt dit vast een mooie avond.

Bouw Wilhelminasluis Zaandam ca. 1902

Havenkom Zaandam, eind 19e eeuw

Datum: maandag 3 november 2025
Tijd: 20.00 uur
Locatie: de Wormerveerse Vermaning

't Nut en onderwijs

De hervorming van het onderwijs in Nederland vanaf 1800 geldt als één van de grootste verdiensten van de Maatschappij tot Nut van 't Algemeen. Reeds vanaf de oprichting in 1784 vormt de verbetering van het onderwijs een van de belangrijkste doelstellingen van het Nut.

Martinus Nieuwenhuijzen

De aandacht voor het onderwijs is voornamelijk geïnitieerd door Martinus Nieuwenhuijzen (1759-1793). Stelde Jan Nieuwenhuijzen (1724-1806) zich aanvankelijk met de nieuwe vereniging vooral voor de verspreiding van kennis te bevorderen onder de minvermogenden, reeds op de oprichtingsvergadering werd op aandringen van Martinus Nieuwenhuijzen besloten aan die taak toe te voegen: “de verbetering van het schoolwezen en de opvoeding der jeugd, als de voornaamste grondslag zijnde ter vorming, verbetering en beschaving van den burger”. De geschiedenis van het Nut in de eerste jaren van zijn bestaan toont aan dat Jan Nieuwenhuijzens voornaamste streven om door de uitgave van geschriften op gemoedelijke en opvoedende wijze de volwassenen aan hun plichten te herinneren en hun geestelijk leven op een hoger peil te brengen, in zekere mate heeft moeten wijken voor de mening van zijn zoon, die de taak van het Nut in hoofdzaak zocht in onderwijs en opvoeding. Zo werden er prijsvragen uitgeschreven voor leermethodes voor taal en rekenen, werd er geïnvesteerd in de opleiding van onderwijzers en kwam er een plan voor een schoolbibliotheek (een serie boeken voor de gehele leerstof van de lagere school).

NU